

Trajectum: Participatief ImplementatieTraject

Voortgangsrapport
Januari 2013

Auteurs

Asia Sarti

Met medewerking van:

Daphne Meering

Femmy Koers

Publicatienummer 233

© **Stichting Alexander**

Amsterdam, januari 2013

In opdracht van

Trajectum

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Criteria	5
3	Samenwerking Trajectum - Stichting Alexander	6
3.1	Verbeteractiviteiten Trajectum	6
3.2	Monitoring door Stichting Alexander i.s.m. Trajectum	6
4	Monitoring	7
4.1	Kekuma	8
4.1.1	Kinderen	8
4.1.2	Ouders	8
4.1.3	Medewerkers	8
4.2	Verinku	9
4.2.1	Kinderen	9
4.2.2	Ouders	9
4.2.3	Medewerkers	10
4.3	Beide groepen	10
4.3.1	Ouders	10
4.3.2	Medewerkers	11
5	Voorlopige conclusie	12
5.1	Het nieuwe aanbod is transitieproof.....	12
5.2	Het nieuwe aanbod wordt getoetst bij de achterban	12
5.3	De resultaten van de JIJ-Meter 2011 en 2012	12
5.3.1	Kinderen	13
5.3.2	Ouders	13
5.3.3	Medewerkers	14
6	Aandachts- en actiepunten fase 2.....	16
6.1	Kinderparticipatie	16
6.2	Ouderparticipatie.....	16
6.3	Actiepunten.....	17

1 Inleiding

Trajectum kent een bijzonder zorgaanbod binnen de twee behandelgroepen van Perspectief Thuis (PT). Dit aanbod is erop gericht hulp te bieden aan kinderen en ouders. Dit gebeurt op een dusdanige manier dat er een optimale aansluiting is bij de thuisomgeving en de terugkeer naar huis wordt bespoedigd.

De reden van uithuisplaatsing ligt vaak bij het verstoorde evenwicht tussen de draaglast en de draagkracht in het gezin. Een dusdanige crisissituatie van het gezin is vaak de directe aanleiding voor ouders en/of Bureau Jeugdzorg om te beslissen een kind uit huis te plaatsen. Binnen Perspectief Thuis wordt de residentiële opname van kinderen gecombineerd met intensieve begeleiding van de ouders. De kinderen leren op de groep nieuw gedrag aan, zoals nieuwe manieren om met emoties om te gaan, nieuwe manieren om regels en grenzen te accepteren, maar ook om hun zelfstandigheid te vergroten. Naast de aandacht en zorg voor het kind, wordt ook intensieve begeleiding geboden aan de ouders. De ouders en Bureau Jeugdzorg beslissen gezamenlijk aan welke doelen wordt gewerkt. In verschillende fases komt de opvoedingsverantwoordelijkheid stapsgewijs weer volledig bij ouders te liggen.

Door de intensieve zorg die de twee behandelgroepen van Perspectief Thuis (Verinku en Kekuma) bieden, kan na de crisissituatie de gezinssituatie weer worden hersteld. In 2012 is de speciale zorg op deze groepen, die erop gericht is ouders in grote mate te betrekken bij het vormgeven van adequate hulp aan uit huis geplaatste kinderen, doorontwikkeld. Samen met cliënten is uitgekeken naar manieren om optimale zorg te bieden en de ouders hierin zoveel mogelijk partner te maken. Door aan te sluiten bij het thuismilieu, wordt ervoor gezorgd dat de nieuwe stabiele en positieve situatie behouden blijft.

Voor de periode 2012-2013 zijn verschillende ambities opgesteld om de hulp te verbeteren. Deze zijn vastgelegd in een jaarplan 2012. Het gaat hier om een doorontwikkeling van een aanpak die eerder is ingezet. Deze ambities worden gerealiseerd samen met de cliënten en gemonitord door Stichting Alexander. Na twee jaar wordt teruggekeken op het proces en worden conclusies getrokken ten aanzien van verbeteringen die tot stand zijn gekomen.

In de periode september-december 2012 heeft een eerste fase van monitoring plaatsgevonden. In dit verslag worden de activiteiten die in het kader hiervan zijn verricht beschreven alsmede de bevindingen ten aanzien van hoe de vernieuwde zorg door cliënten wordt ervaren.

In de periode januari-juni 2013 zal de tweede fase van monitoring plaatsvinden, die fase zal worden afgesloten met een tweede tussenrapportage. Nadat een reeks van evaluatieve raadplegingen is uitgevoerd, zal het traject in december 2013 afgerond worden met een eindrapportage.

2 Criteria

Zoals overeengekomen met de provincie Utrecht, zal het nieuwe aanbod in ieder geval voldoen aan de volgende criteria:

- Het nieuwe aanbod is transitieproof. Concreet betekent dit dat het hulpaanbod wordt afgestemd op de thuisomgeving van de cliënt, dat aansluiting wordt gezocht bij het eigen netwerk van het gezin en dat dit wordt versterkt opdat de duur van de residentiële zorg wordt verkort en het kind en ouders ondersteuning in hun thuismilieu krijgen. Hiertoe wordt de betrokkenheid van scholen vergroot en wordt de nazorg verbeterd door inzet van lokale partners.
- Het nieuwe aanbod wordt getoetst bij de achterban. Het belangrijkste doel van dit traject is het versterken van de cliëntenparticipatie, daarop zijn de meeste activiteiten in het jaarplan gericht. Tegelijkertijd is de monitoring van de implementatie van het jaarplan erop gericht doorlopend gegevens te verzamelen bij en met cliënten en medewerkers over de wijze waarop zij het aanbod ervaren. Op grond hiervan worden doelen, ambities en concrete acties bijgesteld.
- De resultaten van de JJ-Meter 2011 en 2012, waarmee de waardering van de cliënten van de mate en kwaliteit van cliëntenparticipatie binnen Trajectum is gemeten, worden meegenomen.

3 Samenwerking Trajectum - Stichting Alexander

3.1 Verbeteractiviteiten Trajectum

In de periode 2012-2013 voert Trajectum de nieuwe verbeteractiviteiten uit die in het jaarplan staan opgeschreven. Zo voert Trajectum activiteiten op het gebied van ouderparticipatie uit. Voorbeelden van deze activiteiten zijn inventariseren welke werkvormen ouders prettig vinden door middel van vragenlijsten, gesprekken voeren, klachten en wensen van ouders noteren. Ook wordt een oudercursus uitgevoerd. Daarnaast voeren zij activiteiten uit op het gebied van kinderopparticipatie. Voorbeelden van deze activiteiten zijn gesprekken voeren met de kinderen om zo hun mening in kaart te brengen, maar ook wordt een kindtraining georganiseerd.

3.2 Monitoring door Stichting Alexander i.s.m. Trajectum

Stichting Alexander heeft in het voorjaar van 2012 een voorbereidend traject doorlopen waarin een route is uitgestippeld voor de monitoring van deze activiteiten. Hierbij is uitgegaan van een nauwe samenwerking tussen de projectleider van Stichting Alexander en de medewerkers (in het bijzonder PM-ers en gezinsbegeleiders) van Trajectum. In het werkplan 2012-2013 dat in september 2012 definitief is opgesteld, is een aantal monitoringswerkzaamheden opgenomen, waarbij telkens is gespecificeerd welke uitvoerende activiteiten Stichting Alexander zelf uitvoert en waar Stichting Alexander faciliteert en de medewerkers uitvoerende werkzaamheden verrichten. Het gaat om de volgende activiteiten:

- Alle gezinnen krijgen van de gezinsbegeleiders informatie over het jaarplan en implementatietraject. Stichting Alexander levert een leidraad aan en bespreekt de gesprekken voor met de gezinsbegeleiders. De gezinsbegeleiders koppelen terug aan Stichting Alexander.
- De PM-ers bellen regelmatig (ongeveer een keer per maand) met ouders en stellen een aantal gerichte vragen over actuele activiteiten. Stichting Alexander levert een leidraad voor gespreksvoering en een format voor registratie aan en verzamelt de data voor analyse. Eventueel kunnen ouders die telefonisch slecht bereikbaar zijn vragen per e-mail ontvangen. Ook dit wordt door Stichting Alexander gefaciliteerd.
- Stichting Alexander is twee keer op de behandelgroepen aanwezig op een vrijdagmiddag: een vrijdagmiddag is uitermate geschikt omdat kinderen dan door hun ouders worden opgehaald voor het weekend. Dit geeft de medewerker van Stichting Alexander de gelegenheid om met zowel kinderen als hun ouders in gesprek te gaan over lopende activiteiten. Ook kunnen de aanwezige PM-ers worden geraadpleegd.
- Stichting Alexander zal een bijeenkomst voor ouders organiseren. Deze bijeenkomst heeft een semi-informeel karakter, waarbij ouders onder het genot van een drankje en een hapje met elkaar en de onderzoekers kunnen uitwisselen over thema's die zij zelf aandragen.
- Stichting Alexander is twee keer aanwezig op de behandelgroepen voor groeps gesprekken met de kinderen.

Naast de raadplegingen die in het werkplan staan opgenomen en die door Stichting Alexander worden gecoördineerd, worden in de analyse ook de gegevens opgenomen die op andere wijze door Trajectum worden gegenereerd. De nieuwe werkwijze van Perspectief Thuis is erop gericht een cultuuromslag tot stand te brengen waarbij continu wordt uitgekeken naar manieren om cliëntparticipatie te vergroten. In het kader hiervan worden regelmatig activiteiten georganiseerd om te exploreren wat mogelijkheden zijn. De output hiervan wordt teruggekoppeld aan Stichting Alexander en wordt opgenomen in de analyse.

4 Monitoring

Uit de tot nu verrichte activiteiten blijkt dat alle betrokkenen positief staan ten opzichte van Perspectief Thuis. Hieronder wordt beschreven hoe de vernieuwde zorg door cliënten, ouders en medewerkers wordt ervaren. In de tabel zijn de raadplegingen weergegeven die door Stichting Alexander zijn verwerkt. Hierbij worden zowel de raadplegingen en activiteiten die door Stichting Alexander zijn uitgevoerd, als de overige activiteiten betrokken. Er zal een indeling gemaakt worden in de twee behandelgroepen, Kekuma en Verinku. Wanneer aangegeven is dat resultaten voor beide groepen gelden, of wanneer niet bekend is vanuit welke groep de resultaten afkomstig zijn, worden deze ingedeeld onder de noemer 'beide teams'. Daarbij wordt een onderverdeling gemaakt in de ervaring van kinderen, ouders en medewerkers.

Tabel 1:
Gehouden raadplegingen per behandelgroep en per doelgroep (kinderen, ouders en medewerkers) die in de analyse zijn opgenomen

	Kekuma	Verinku	Beide teams
Kinderen	Groepsgesprek met kinderen: Wat vind je leuk om met je ouders te doen? (dec.-12)	Gesprek met ouder en kind over hun mening over de groep (dec.-12)	-
Ouders	Telefonisch gesprek met moeder over kerstviering op de groep (dec.-12)	Gesprek met ouder en kind over hun mening over de groep (dec.-12)	Beschrijving ouderactiviteit (complimenten-boom) van de PT groepen door de PM-ers (sept. 2012)
	Gesprek met PM-ers over wat ouders verwachten van Kekuma (nov.-12)		
	Telefonisch gesprek met vader over het contact met zijn dochter (dec.-12)		Telefonisch gesprek met moeder naar aanleiding van deze ouderactiviteit (dec.-12)
	Rapportage door de PM-ers over het betrekken van een oma (dec.-12)		
Medewerkers	E-mail met rapportage over contacten tussen ouders de afgelopen week (dec.-12)	Groepsgesprek met zes PM-ers, waarvan één persoon naast PM-er ook gezinsbegeleider is. (dec.-12)	Brainstorm tussen medewerkers over gerealiseerde veranderingen tijdens de PT-dag (nov.-12)
	Gesprek met twee gezinsbegeleiders over de implementatie van activiteiten (dec.-12)		

4.1 Kekuma

4.1.1 Kinderen

Tijdens een groepsgesprek op Kekuma met de kinderen is hen gevraagd wat zij zelf leuk zouden vinden om te doen met hun ouders. Uit de antwoorden van kinderen blijkt dat zij het prettig vinden wanneer ouders en familie meer betrokken worden bij de zorg. Voorbeelden van ideeën die zij daarvoor aandragen: samen met de ouders knutselen, een speurtocht doen, schilderen of gezamenlijk een kerstdiner vieren. De kinderen hebben bedacht dat zij voor de ouders willen koken of een toneelstuk opvoeren. Ook het idee dat ouders hun kinderen naar bed kunnen brengen is geopperd. Andere genoemde ideeën zijn een slaapfeestje, een broertjes-zusjes dag of een multi-culti avond.

4.1.2 Ouders

Ouders worden intensief betrokken op de groep en naar aanleiding van bepaalde activiteiten wordt de ouders telefonisch gevraagd naar hun ervaringen. Dit wordt gedaan aan de hand van een gespreksleidraad, opgesteld door Stichting Alexander. Uit de contactmomenten met de ouders blijkt het volgende:

- Uit gesprekken met ouders is naar voren gekomen dat iedereen positief is over de vernieuwde hulp op de PT-behandelgroepen en dat men het prettig vindt betrokken te zijn en te worden.
- Het blijkt dat in de afgelopen weken regelmatig ouders op de groep komen, een voorbeeld van verhoogde cliëntenparticipatie. Ouders ervaren dat naar hen wordt geluisterd; de mening van ouders telt mee en ze kunnen dan ook zelf mee beslissen over belangrijke onderwerpen.
- Het komt voor dat er meerdere ouders tegelijkertijd op de groep zijn, waardoor ook het contact tussen ouders onderling verbeterd wordt.
- Door meer aanwezig te zijn, hebben ouders een sterker oudergevoel en geven zij aan beter contact te hebben met hun kind.
- Een terugkerende boodschap van de ouders is dat er vaker georganiseerde activiteiten plaats mogen vinden.

Op de vraag wat Kinabu van de ouders kan verwachten, antwoordden de meeste ouders dat zij overal aan willen meewerken. De daaropvolgende vraag: 'Wat heeft u daarbij nodig?' gaf als resultaat dat voor meerdere ouders geldt dat zij financiële problemen hebben en daarom graag de onkosten die worden gemaakt om naar Kinabu te komen vergoed zouden willen hebben.

Naast ouders worden ook grootouders betrokken. Een voorbeeld hiervan is een Surinaamse oma die zorgde voor een Surinaamse maaltijd, waarop het kind aan de hand daarvan uitleg kon geven over zijn eigen achtergrond en cultuur. Dit is een mooi voorbeeld van een activiteit waarin participatie en diversiteit samen komen.

4.1.3 Medewerkers

Een belangrijke doelstelling is wat betreft de PM-ers ouders meer naar de groep te halen of samen met het kind naar de thuissituatie te gaan. De PM-ers van Kekuma zijn door de vernieuwde aanpak op de PT-behandelgroepen zich meer bewust geworden van de invloed van hun houding op de ouders. Zij willen uitstralen dat het goed is voor kinderen als ouders aanwezig zijn op de groep en verwachten dat er meer begrip over en weer ontstaat door met elkaar samen te werken. Zij ervaren dat ze nu in een overgangsfase zitten waarin zij ouders hier nog regelmatig toe moeten uitnodigen en ouders nog niet vaak uit zichzelf en regelmatig komen.

De PM-ers vertellen dat het doel van op de PT-behandelgroepen is de behandelduur te verkorten tot maximaal negen maanden. Er zijn echter ook trajecten waarbij het niet mogelijk is om naar huis te gaan. Het doel is spoedige terugkeer naar huis, maar soms blijkt tijdens een traject dat dit niet gaat lukken, dat de thuisomgeving niet voldoende is uitgerust de zorg voor een kind weer op zich te nemen. Zij proberen ook dan de beste zorg te bieden aan ouder en kind.

Er worden al verschillende doelstellingen uit het actieplan gerealiseerd:

- Oudercursus: er zijn veel ouders aanwezig. Doel van deze cursus is dat de ouders verschillende vaardigheden leren.
- Er wordt door de medewerkers meer ingespeeld op de behoefte van ouders en kinderen, bijvoorbeeld door meer lotgenotencontact voor ouders en door op het verzoek van de kinderen een kerstdiner te organiseren.
- De nieuwe werkwijze is gericht op het aansluiten bij het thuissituatie. Concreet betekent dit een toename van het aantal huisbezoeken. Er wordt hulp op maat aangeboden.
- De PM-ers houden steeds meer rekening met het netwerk van gezinnen en kijken naar bronnen die in dat netwerk kunnen worden aangeboord om gezinnen te versterken. Ouders worden zo steeds meer in hun eigen kracht gezet.
- Er worden al veel bijeenkomsten georganiseerd voor ouders waardoor ouders vaker bij Kinabu zijn. Wat verbeterd moet worden is dat een sfeer wordt gecreëerd waarbij het voor ouders normaal is om te komen. De werkwijze mag regelmatig en vanzelfsprekender. Voor de PM-ers wordt het steeds meer routine ouders te betrekken, maar ouders zijn nog afwachtend. Als ouders niet uitgenodigd worden, durven ze het niet te vragen.

4.2 Verinku

4.2.1 Kinderen

Kinderen vinden het fijn op de groep Verinku, al gaan ze graag naar huis. De ontwikkeling binnen de PT-behandelgroepen zijn voor de kinderen ook merkbaar: hun ouders komen vaker op de groep. Positieve punten die genoemd worden zijn:

- De groep wordt ervaren als veilig en de zorg op de groep als goed.
- Het samen spelletjes doen op contactmomenten met ouders.
- Het goede contact tussen ouders en medewerkers gaat niet aan de kinderen voorbij en wordt als positief gezien.
- PM-ers vragen nog niet zozeer aan de kinderen of er zaken zijn die anders of verbeterd moeten worden, maar dat wordt niet direct als negatief ervaren.

4.2.2 Ouders

Ook de ouders van de kinderen die op de behandelgroep Verinku zitten vinden het belangrijk dat de duur van de residentiële zorg wordt verkort, zodat de kinderen zo snel mogelijk thuis kunnen wonen. Om dat te kunnen bewerkstelligen, geven de ouders aan dat goed 'geoefend' moet worden met verschillende vaardigheden. Over het algemeen zijn ouders erg tevreden. Een aantal specifieke punten die genoemd worden door de ouders:

- Ouders zijn bereid aanwezig te zijn, maar gezien de tijdsplanning en financiële situatie van ouders, is het soms niet mogelijk om erg vaak op de groep te komen.
- Er wordt aangegeven dat de oudercursus soms als overbodig wordt ervaren, omdat er vrij 'logische' zaken besproken worden.
- De hulp van de gezinsbegeleider wordt door veel ouders als positief ervaren.

4.2.3

Medewerkers

De medewerkers zijn tevreden over een aantal van de tot dusver uitgevoerde activiteiten en cliëntenparticipatie bij Verinku. De vernieuwde zorg wordt over het algemeen als prettig ervaren. De volgende punten worden door de PM-ers genoemd:

- Bij de ouderactiviteiten is ruimte voor diversiteit en wordt rekening gehouden met de normen en waarden van mensen van andere culturen.
- Er wordt veel aandacht besteed aan het betrekken van broertjes en zusjes bij de activiteiten van kinderen op de groep.
- De betrokkenheid van ouders bij de activiteiten van het kind wordt steeds groter. Er zijn individuele verschillen tussen ouders, maar over het algemeen zijn de meeste ouders redelijk betrokken bij de activiteiten van hun kind. Voorbeelden van deze activiteiten zijn: het inrichten van de slaapkamer, het kopen van kleding, het aanwezig zijn op verjaardagen van het kind en het langskomen op de groep.
- De mening van de kinderen wordt meegenomen in hun hulpverleningsplan. De mate waarin de mening van kinderen serieus wordt genomen, is echter sterk afhankelijk van de leeftijd van het kind. Vooral met de wat oudere kinderen van een jaar of 12/13 worden de werkpunten en het hulpverleningsplan besproken.
- De JAR is actief betrokken bij vergaderingen. De kinderen vinden het leuk om in de JAR te zitten, wat echter nog een uitdaging vormt is de follow-up: kinderen activiteiten laten uitvoeren.
- Het lukt niet altijd wekelijks een groeps gesprek te voeren. Wel worden regelmatig individuele gesprekken gehouden tussen mentoren en kinderen. Het bespreken van gevoelige onderwerpen, in het bijzonder veiligheid, is nog een uitdaging.
- De follow-up van kindtrainingen laat te wensen over: kinderen doen niet altijd de oefeningen samen met hun ouders die bij de trainingen horen. Mogelijk komt dit doordat oudercursussen en kindtrainingen niet voldoende met elkaar verbonden zijn.
- Er worden aan het begin van een plaatsing samen met ouders en kind doelen opgesteld. Deze worden echter onvoldoende tussentijds bijgesteld en herzien waar nodig.

4.3

Beide groepen

4.3.1

Ouders

Over de ouderactiviteit waarbij een complimentenboom is gemaakt, wordt aangegeven dat het een meerwaarde is dat ouders van beide groepen, Verinku en Kekuma, eraan deelnamen. Ouders zijn zo in contact gekomen met veel andere ouders en hebben ervaringen uitgewisseld. Dit heeft geleid tot blijvende contacten tussen ouders onderling.

- Er wordt aangegeven dat het aantal contactmomenten, waarbij men andere ouders ontmoet, vergroot zou moeten worden.
- Er worden nog een aantal mogelijke beperkingen genoemd van participatie, namelijk subassertiviteit, draagkracht en woonafstand van ouders. Het is niet voor iedereen weggelegd om veel aanwezig te zijn.
- Als verbeterpunt wordt genoemd dat het voor ouders meer vanzelfsprekend moet worden om te participeren.

4.3.2

Medewerkers

Op 20 november 2012 vond een PT-dag plaats, waarbij PM-ers van Verinku en Kekuma met elkaar in gesprek gingen over de veranderingen van het afgelopen jaar.

- Uit de teamvergadering blijkt dat het actieplan transitieproof is, er wordt aan snellere terugkeer naar huis gewerkt. Er is een maximum van negen maanden hulp, waarbinnen de terugkeer naar huis gerealiseerd wordt.
- Het blijkt dat de thuisomgeving meer centraal staat binnen de behandeling en dat het sneller duidelijk wordt wanneer het thuis niet goed gaat.
- De kinderen ervaren meer samenhang tussen thuis en de groep.
- Er wordt meer gewerkt vanuit de hulpvraag van ouders.
- Er wordt meer gewerkt vanuit de relatie met de cliënt en minder vanuit de eigen normen.

5 Voorlopige conclusie

Het vernieuwde aanbod van de twee behandelgroepen van Perspectief Thuis moet voldoen aan een aantal criteria (zie Hoofdstuk 2). In dit hoofdstuk wordt beschreven op welke wijze reeds aan deze criteria wordt voldaan. Daarbij geldt dat de criteria 'transitieproof' en 'getoetst bij de achterban' aansluiten bij de doelen van de vernieuwde aanpak. Bij de bespreking hiervan wordt dan ook volstaan met een algemene beschrijving van de wijze waarop Perspectief Thuis aan deze criteria werkt. Voor het criterium 'meenemen resultaten JIJ-Meter' wordt beschreven op welke wijze met de activiteiten die binnen de behandelgroepen van Perspectief Thuis plaatsvinden, wordt aangesloten bij de uitkomsten van de JIJ-Meter van 2011 en van 2012.

5.1 Het nieuwe aanbod is transitieproof

Het jaarplan is onder andere gericht op het meer anticiperen op de thuissituatie door netwerkverkenning, het verkorten van de duur van de residentiële zorg en het anticiperen op de transitie van jeugdzorg: het verbeteren en samenwerken met het lokale netwerk van de cliënt. Deze doelstellingen zijn transitieproof en komen tot uiting in een aantal concrete actiepunten: Er wordt actief aangesloten bij het netwerk van de gezinnen en lokale initiatieven, de pedagogisch medewerker heeft de gelegenheid om de zorg meer te differentiëren en aan te sluiten bij de leefwereld van het kind (gezin, school, vrije tijd) en de opnameduur voor PT-behandelgroepen is maximaal negen maanden. Aanvullend op de intensieve gezinsbegeleiding worden pedagogische vaardigheden aangereikt, de oudercursus is geborgd en aanvullend op de 24-uurs behandeling worden (sociale) vaardigheden aangeleerd waar thuis en in de omgeving mee geoefend wordt.

5.2 Het nieuwe aanbod wordt getoetst bij de achterban

Trajectum heeft gesteld dat zij de verbeteringen op de PT-behandelgroepen niet eenzijdig maar samen met cliënten (ouders en kinderen) wil realiseren. Het doel van het participatieve onderzoek & implementatietraject van Trajectum, is cliënten (en in het bijzonder ouders) mee te laten denken over het realiseren van de gewenste verbeteringen. Door onderzoek te koppelen aan een verbeterslag in de residentiële zorgvoorzieningen, wordt ernaar gestreefd deze kwaliteitsslag samen met cliënten te realiseren. Dit past binnen het algehele doel van Trajectum om de cliënt meer centraal te plaatsen en op innovatieve wijze te vernieuwen. Door in gesprek te gaan met ouders en cliënten, en door de monitoring van de ontwikkelingen binnen de PT-behandelgroepen wordt het aanbod gedurende een langere periode getoetst bij alle betrokkenen.

5.3 De resultaten van de JIJ-Meter 2011 en 2012

Zowel in 2011 als in 2012 is de JIJ-Meter, een vragenlijst die meet of cliënten tevreden zijn over participatiemogelijkheden, uitgezet onder cliënten van Kinabu. Op deze plek worden de uitkomsten hiervan behandeld, met een accent op de JIJ-Meter 2012. Van daaruit wordt besproken welke doelen uit het jaarplan overeenstemmen met de actiepunten die zijn opgenomen in de JIJ-Meter rapportages en wat daarvan al is gerealiseerd dan wel open staat.

5.3.1

Kinderen

De jongeren geven in de JIJ-Meter 2011 aan bekend te zijn met en gebruik te maken van verschillende manieren om hun stem te laten horen.

Ook het grootste deel van de jongeren die aan de JIJ-Meter 2012 hebben deelgenomen geven aan dat ze (soms) weten hoe ze hun mening kunnen geven. De meest bekende vorm om een mening te geven en te participeren is het meepraten. De minst bekende vormen zijn panel en themabijeenkomsten. De jongeren zijn over het algemeen positief als het gaat om wat de instelling met hun mening doet. Meer dan de helft van de jongeren vinden dat zij invloed hebben op de zorg die ze ontvangen. Bij de jongeren is niet voldoende bekend of Kinabu aandacht besteedt aan informatie en vormen van terugkoppeling. De jongeren die hier wel van op de hoogte zijn, vinden dat dit genoeg gebeurt.

In het jaarplan voor 2012 wordt daaraan verder gewerkt. Wat betreft de kinderen zijn onder andere de volgende actiepunten geformuleerd: Het kind kan zijn mening geven en meedenken over het reilen en zeilen op het terrein van Kinabu en op de groep, het kind kan zijn mening geven en meedenken over zijn behandeling. Daarnaast is het van belang dat het kind weet waarom het op Kinabu is en met welke doelen. Deze grotere mate van participatie moet leiden tot betere zorg. Een stabiel en passend leefklimaat moet gerealiseerd worden voor de kinderen en de ouders moeten zich welkom voelen op de groep. Aanvullend op de 24-uurs behandeling moeten (sociale) vaardigheden worden aangeleerd waar thuis en in de thuisomgeving mee geoefend wordt. De kindtraining moet worden geborgd.

Het volgende is reeds bereikt:

- Het genereren van informatie over kindparticipatie. Op het gebied van dit actiepunt hebben in 2012 vorderingen plaats gevonden. Door middel van de JIJ-Meter is duidelijker geworden dat het overgrote deel van de jongeren een positieve houding heeft tegenover de mate waarin ze kunnen participeren binnen Kinabu.
- Uit resultaten van de tot nu toe verrichte activiteiten blijkt verder dat kinderen vooral merken dat hun ouders meer participeren.
- Kinderen denken mee over hoe hun ouders meer kunnen participeren. Ouders komen vaker op de groep en worden meer betrokken bij de zorg.
- Hiermee wordt een stabiel en passend leefklimaat gerealiseerd en door de kinderen wordt dit als prettig ervaren.
- PM-ers gaan in gesprek met kinderen, zodat zij bewust hun mening kunnen en mogen geven.
- Door met kinderen in gesprek te gaan, leren en oefenen zij sociale vaardigheden.
- Er bestaat goed contact tussen ouders en medewerkers. Kinderen merken dit op en zien dit als een verbetering. Zij ervaren meer samenhang tussen de groep en thuis, waardoor het voor hen makkelijker wordt om weer in de thuissituatie te kunnen functioneren.

5.3.2

Ouders

Uit de JIJ-Meter van 2011 blijkt dat de ouders over het algemeen positief zijn over de mate van participatie. Echter, slechts 5 ouders hebben de Jij Meter 2011 ingevuld, een respons die eigenlijk verhoogd zou moeten worden om een beter beeld te krijgen van deze ouderparticipatie.

In 2012 is de JIJ-Meter door meer ouders ingevuld: 25. Uit de JIJ-Meter van 2012 komt naar voren dat het grootste percentage van de ouders weet hoe ze hun mening kunnen geven. Ze zijn tevreden over het feit dat de instelling naar hun mening vraagt. Meepraten is de meest bekende vorm en wordt ook het meest gebruikt, een panel/forum is het minst bekend bij de ouders.

Opvallend is dat de andere manieren dan het meepraten niet of nauwelijks gebruikt worden. Het is voor de meerderheid van de ouders niet duidelijk of ze ook anoniem hun mening kunnen uiten. De ouders zijn heel positief over de invloed die zij zelf hebben op de zorg die zij en hun kind ontvangen. Ook vinden ze over het algemeen dat de instelling wat doet met de informatie die ze krijgen door de participatie. 80% van de ouders vindt dat zij vaak of soms invloed hebben op de zorg die zij (en hun kind) ontvangen.

Om de tevredenheid van ouders verder te verhogen zijn in het jaarplan doelen opgenomen die erop gericht zijn de variatie in manieren om te participeren te vergroten. Ouders kunnen zelf oplossingen bedenken om hun kind binnen 9 maanden thuis te laten wonen en het behandelteam is daarvan op de hoogte, zodat maatwerk geboden kan worden. Ouders delen ervaringen met andere ouders die in dezelfde situatie verkeren en hebben de mogelijkheid om op de groep te leren van de modelfunctie van de PM-ers en om zelf te oefenen met pedagogische vaardigheden. Er wordt gezinsgericht gewerkt, vanuit vraaggericht perspectief (GWVP). Ouders kunnen wensen en lof uiten en worden hierin gehoord. Door al deze activiteiten kan de band tussen ouder en kind versterkt worden.

Uit resultaten van de tot nu toe verrichte monitoringsactiviteiten blijkt het volgende:

- Ouders zijn erg positief over het verbetertraject op de PT-behandelgroepen en ervaren zelf ook verbeteringen.
- Er is meer lotgenotencontact tussen ouders.
- Ervaringsuitwisseling wordt op deze wijze eveneens gerealiseerd.
- Ouders worden intensief betrokken en participeren meer, waardoor de band tussen ouder en kind versterkt.
- Ouders hebben inspraak en zij ervaren dat hun mening meetelt.
- Volgens ouders wordt binnen Trajectum gezinsgericht gewerkt, met als doel de residentiële zorg te verkorten.

5.3.3 Medewerkers

Opvallend is dat de uitkomsten van de jongeren en ouders over op welke manieren de mening gegeven kan worden, niet geheel overeen komt met de ideeën van de hulpverleners die in 2011 hebben deelgenomen aan de JIJ-Meter. Een andere belangrijke uitkomst is dat hulpverleners aangeven dat zijzelf vaak invloed kunnen uitoefenen op de cliëntparticipatie van jongeren en van ouders.

Uit de JIJ-Meter respons van 2012 blijkt dat hulpverleners vinden dat zowel ouders als jongeren vaak of soms gemakkelijk hun mening kunnen geven. Ze vinden dat ouders gemakkelijker dan jongeren hun mening kunnen geven. Ook over de manieren die jongeren en ouders hebben om hun mening te geven binnen de instelling, denken de meeste hulpverleners redelijk positief. De ouders en kinderen zijn volgens de hulpverleners in de meeste gevallen bekend met de verschillende manieren waarop zij hun mening kunnen geven.

Hulpverleners denken eveneens redelijk positief over de mate waarin ouders en jongeren gebruik maken van de beschikbare manieren. Zowel jongeren als ouders gebruiken volgens de hulpverleners vaak de manier van meepraten om hun mening te geven. Ouders doen dit volgens de hulpverleners ook vaak via de C-toets of een andere vragenlijst. Bijna alle hulpverleners vinden dat zowel jongeren als ouders vaak (of soms) op een goede wijze hun mening kunnen geven. Wel zit er volgens hulpverleners een verschil in de invloed van ouders en jongeren op de zorg die zij ontvangen. Alle ouders hebben altijd of soms invloed op de ontvangen zorg (100%).

Voor jongeren geldt dit echter niet altijd. Het overgrote deel van de hulpverleners is van mening dat de instelling meer moet doen met de mening van de ouders (89%) en de jongeren (94%). Tot slot kan men concluderen dat alle hulpverleners altijd of soms invloed kunnen en willen uitoefenen op de cliëntparticipatie van ouders (100%) en jongeren (100%).

De PT-behandelgroepen hebben de ambitie om medewerkers meer te betrekken, ook gericht op ouderparticipatie. Ook voor de hulpverleners zijn daarom doelen opgesteld in het jaarplan die erop gericht zijn de wijze van handelen van medewerkers te optimaliseren en af te stemmen op de cliënten. Allereerst betekent dit dat professionalisering een actiepoint is: de pedagogisch medewerker is bewust van het eigen leerproces en ontwikkeling en wordt daarin begeleid en ondersteund. Competentie gericht werken moet worden geïmplementeerd en onderhouden en gemaakte afspraken moeten goed worden geregistreerd. Daarnaast moet worden gewerkt aan een optimale samenwerking binnen en tussen de behandelteams van de PT-behandelgroepen. Tenslotte is het van belang dat binnen de PT-behandelgroepen wordt gewerkt vanuit de GWVP.

Uit de tot nu toe verrichte monitoringsactiviteiten is vooral informatie komen bovendrijven over de omgang met en samenwerking tussen hulpverleners en cliënten (ouders en kinderen):

- Hulpverleners gaan hierover veel in gesprek met elkaar. Kinabu stimuleert dit en begeleidt de medewerkers bij het verbeteren van de vormen van participatie.
- Uit teamvergaderingen blijkt dat binnen de PT-behandelgroepen wordt gewerkt vanuit de GWVP en een maximum van 9 maanden hulp voor kinderen met een krachtige thuisomgeving gemeengoed is.
- Er wordt meer samengewerkt met het thuisfront om dit te realiseren.

6 Aandachts- en actiepunten fase 2

6.1 Kinderparticipatie

Een belangrijk punt is dat veel kinderen tevreden zijn met de manier waarop de vernieuwde aanpak in de PT-behandelgroepen wordt geïmplementeerd. Voor hen is het belangrijk om zo snel mogelijk weer thuis te kunnen zijn. De kinderen geven aan dat de PM-ers nog niet zozeer aan de kinderen vragen of er zaken zijn die anders of verbeterd moeten worden. Dit wordt door hen niet direct als negatief ervaren, maar voor PM-ers geldt dit wel als een belangrijk aandachtspunt. De sfeer op de groep wordt door de kinderen omschreven als veilig, waardoor kinderen eerder aan zullen geven wanneer er iets is, maar er zijn ook kinderen die daar moeite mee kunnen hebben.

Er is verder nog niet veel informatie over de wijze waarop kinderparticipatie binnen de PT-behandelgroepen wordt vormgegeven. Het genereren van meer informatie over kinderparticipatie is hiermee een aandachtspunt voor het volgende jaar.

6.2 Ouderparticipatie

Wat betreft de participatie van de ouders is een aantal aandachtspunten te noemen. Ouderparticipatie is een onlosmakelijk onderdeel van de werkwijze binnen de PT-behandelgroepen, omdat medewerkers en ouders samen werken aan de voorbereiding op terugkeer naar huis. Door een aantal ouders wordt aangegeven dat participeren leuk is, maar het kan ook een belasting zijn voor ouders. Draagkracht is hierbij een belangrijk gegeven. Voor sommige ouders is het juist nodig om even afstand te nemen in moeilijke situaties.

- Ouders moeten regelmatig en meer op eigen initiatief naar de groep komen. Dit zou gerealiseerd kunnen worden door openheid uit te stralen richting ouders, waardoor er nog meer ruimte komt voor (spontane) participatie. Enerzijds worden al veel bijeenkomsten georganiseerd voor ouders, en dit wordt als positief ervaren. Anderzijds moet er meer een sfeer worden gecreëerd waarbij het voor ouders vanzelfsprekend is om te komen. Sommige ouders durven niet te komen als zij niet uitgenodigd worden. Zowel de ouders als PM-ers zien de meerwaarde van inloopmomenten.
- Er wordt door enkele ouders aangegeven dat het aantal contactmomenten waarbij zij andere ouders ontmoeten, vergroot zou mogen worden. Gezamenlijke inloopmomenten voor Verinku en Kekuma, zorgen ervoor dat ouders van beide groepen met elkaar kunnen uitwisselen.
- Er wordt aangegeven dat de oudercursus soms als overbodig worden ervaren, omdat er vrij 'logische' zaken besproken worden. Dit vraagt om een persoonlijke aanpak: de ene ouder heeft behoefte aan andere informatie dan een andere ouder.
- Andere aandachtspunten wat betreft ouderparticipatie zijn tijdsplanning en financiële situatie. Wanneer een ouder veel werkt, zal er minder tijd zijn voor participatie. Het is niet voor iedereen weggelegd om veel aanwezig te zijn. Daarbij speelt ook de woonafstand van ouders een grote rol. Voor meerdere ouders geldt dat zij financiële problemen hebben en daarom graag onkosten om naar Kinabu te komen vergoed zouden willen hebben.

6.3 Actiepunten

De nieuwe werkwijze van de PT-behandelgroepen is erop gericht een cultuuromslag tot stand te brengen waarbij continu wordt uitgekeken naar manieren om cliëntparticipatie te vergroten. Het blijkt dat ouders in principe bereid zijn mee te werken en dat ook de kinderen positief staan ten opzichte van de omslag. Aan de hand van bovenstaande aandachtspunten betreffende kinderen en ouderparticipatie kunnen enkele actiepunten voor medewerkers geformuleerd worden.

- Het is belangrijk dat PM-ers cliënten een behandeling geven die bij hen past. Persoonlijke aandacht voor individuele behoeften van kinderen en ouders moeten centraal staan in de aanpak op de PT-behandelgroepen, zodat maatwerk geboden kan worden. Een concreet voorbeeld hiervan is het monitoren waarom ouders niet aanwezig (kunnen) zijn.
- Ook is het belangrijk dat de PM-ers een actieve rol spelen in ondersteuning en motivering van de kinderen die in de JAR zitten. De kinderen vinden het leuk om in de JAR te zitten, maar naarmate de tijd vordert ebt hun motivatie om daadwerkelijk activiteiten uit te voeren weg. De PM-ers hebben een belangrijke rol in het weer motiveren van deze kinderen.
- Er moeten met regelmaat groeps gesprekken met de kinderen op de groep worden gevoerd. Ook moet een checklist worden opgesteld voor het bespreken van gevoelige onderwerpen in individuele en groeps gesprekken. Door het afwerken van deze checklist kan er meer houvast en structuur geboden worden aan PM-ers en kinderen.
- Eveneens zouden de oudercursussen en kindtrainingen meer met elkaar verbonden moeten worden, zodat ouders en kinderen een gezamenlijk traject doorlopen.
- Een ander actiepunt is het vergroten van het aantal inloophmomenten en oudercursussen. De inloophmomenten moeten een vaste plek krijgen binnen het geheel van de behandeling.
- Doelen zouden een meer tijdelijk karakter moeten hebben en regelmatig moeten worden herzien. Kinderen ontwikkelen zich en veranderen, dus ook de doelen zouden kunnen veranderen in de loop van de tijd.
- Voor het peilen van de participatiegraad wordt uitgegaan van de participatieladder. Het streven is het niveau 'coproduceren' te behalen.
- Voor Kinabu is het van groot belang dat inzichtelijk wordt hoe de participatie vorm krijgt en wordt uitgewerkt. De nieuwe aanpak binnen de PT-behandelgroepen, waarbij aansluiting wordt gezocht bij de thuisomgeving en dat is gericht op vlotte terugkeer naar huis, is een nieuwe werkwijze dat mogelijke potentie heeft om toonzettend te worden voor toekomstig beleid, binnen Trajectum maar wellicht ook bij andere jeugdzorgorganisaties. Daarom is het belangrijk dat ontwikkelingen regelmatig aan Stichting Alexander worden teruggekoppeld. Op deze wijze kan er uitgebreider gerapporteerd worden over de voortgang van het project, en wordt er meer output opgenomen in de analyse. Daarbij is het goed dat medewerkers rapporteren aan de hand van het jaarplan. Dit draagt bij aan het bewustwordingsproces dat PM-ers doormaken en verschaft hen meer inzicht in de voortgang. In het bijzonder geldt het genereren van informatie over kinderparticipatie als aandachtspunt.

